

Esam un Daram

Ineta Stabulniece, Pēteris Lakovskis

Agroresursu un ekonomikas institūts

2023. gada nogalē Agroresursu un ekonomikas institūtā tika ievēlēta jauna Zinātniskā padome. Nākamos 5 gadus tajā darbosies Pēteris Lakovskis (Zinātniskās padomes priekšsēdētājs), Sanita Zute (priekšsēdētāja vietniece), Sallija Ceriņa, Alberts Auziņš, Vita Šterna, Inga Morozova, Lauma Žihare un LBTU deleģētais Gatis Vītols. Īpašs prieks par jaunajām zinātniecēm Ingu un Laumu, kurām kolēģi izteikuši atbalstu, ievēlot Zinātniskajā padomē.

2024. gada martā uz nākamo 5 gadu termiņu institūta vadības grožus Zinātniskā padome uzticēja līdzšinējai direktorei Inetai Stabulniecei.

Gada sākumā Institūtā izstrādāta un Zinātniskajā Padomē apstiprināta “Agroresursu un ekonomikas institūta Attīstības stratēģija 2024. – 2030. gadam”

Šis gads salīdzinoši ir bijis bagātāks ar projektu konkursiem un institūta zinātnieki aktīvi šo iespēju izmantojuši un startējuši daudzos projektu konkursos – FLPP ar 4 projektiem (diemžēl nav iegūts neviens), ELFLA Atbalsts Eiropas Inovāciju partnerības darba grupu projektu īstenošanai konkursā apstiprināti 5 projekti, iesniegti 12 Horizon projekti (apstiprināts 1, vērtēšanā – 5, noraidīti – 6). Iesniegts un apstiprināts Igaunijas–Latvijas Interreg projekts “Protecting and preserving biodiversity in arable and grasslands in Estonia and Latvia – FARM Biodiversity”. Vērtējumu patlaban gaida 2 Latvijas–Ukrainas projekti.

2024. gadā turpinājās darbs pie daudziem iepriekš uzsāktiem zinātniskiem projektiem, t.sk. FLPP projekta “Agroekoloģisko apstākļu ietekme uz dārzu kvalitāti urbānajā dārzkopībā”, ZM finansētiem projektiem “Latvijā audzētu saulespuķu attīstības perspektīvas” “Bioloģiskās sēklas pielietošanas nodrošināšanai un izmantošanas paaugstināšanai nepieciešamo pasākumu izstrāde”, “ES regulējuma par ilgtspējīgu ieguldījumu veicināšanu ietekmes izvērtējums uz lauksaimniecības nozari” u.c. Ar Zemkopības ministrijas atbalstu tika uzsākti pētījumi “Lauksaimniecības un mežsaimniecības ietekme uz lauku telpu – ekonomiskie un sociālie aspekti”, “Lauku saimniecību uzskaites datu tīkla pārveides saimniecību ilgtspējas datu tīklā izpēte, prasības un ieviešanas nosacījumi” un “Vietējo pārtikas produktu veicināšanas un aizsardzības pasākumi Eiropas Savienības valstīs”. Septembrī noslēdzās VARAM atbalstītais projekts “Filtre L pielietojuma izvērtējums fosfora atgūšanai no notekūdeņiem aprites ekonomikas veicināšanai”.

2024. gadā AREI zinātnieki pārstāvēja Latviju vairākās starptautiskās konferencēs. Tālizpētes tehnoloģiju eksperts Andris Lapāns un vadošā pētniece Māra Bleidere piedalījās 2. Ziemeļvalstu Lauka Izmēģinājumu Tīkla (Nordic Field Trial Network/NFTN) konferencē “Innovations on technical possibilities in field trials”. Agroresursu un ekonomikas institūta zinātnieces Inga Jansone,

Inga Morozova un Līvija Zariņa darba vizītē apmeklēja Čehijas Augkopības institūtu (VURV). Oslo, Norvēģijā, 7.–12.07.2024., norisinājās EAPR 22. Trienniālā konference. AREI uz konferenci ar diviem ziņojumiem devās pētnieces no Priekuļu pētniecības centra – Ilze Dimante un Inese Taškova. Jūnija nogalē pētnieces Ilze Skrabule un Ilze Dimante devās uz Adelaidi Austrālijā, lai piedalītos 12. Pasaules kartupeļu kongresā, kur sniedza ziņojumu par pētījumu par slāpekļa izmantošanās efektivitāti kartupeļos un tās ietekmi uz tādām kvalitātes pazīmē kā ciete un proteīns.

Jau trešo gadu pēc kārtas AREI pētījums atzīts par gada sasniegumu zinātnē. 2024. gadā šādu godu izpelnījies pētījums Progresīva zemkopības sistēma kā pamats vidi saudzējošai un efektīvai Latvijas augkopībai (projekta vadītāja Dr. agr. Inga Jansone, izpildītāji Dr. agr. Līvija Zariņa, Ph. D. Inga Morozova, Dr. oec. Alberts Auziņš, Dr. oec. Agnese Krieviņa, Dr. geogr. Pēteris Lakovskis, Dr. sc. ing. Aivars Ābolstiņš, Mg. soc. sci. Ieva Leimane, Mg. agr. Solveiga Maļeckā, Mg. geogr. Dace Piliksere).

Daudz publiski pamanāmu aktivitāšu notika Interreg Baltijas jūras programmas līdzfinansētā projekta “MainPotRe” ietvaros – gan partneru tikšanās, gan pasākums “Kartupelis mākslā, māksla kartupelī”, kurā piedalījās mākslinieks un mākslas vēsturnieks Džefrijs Alens Praiss (Jeffrey Allen Price, ASV), gan multidisciplinārā konference “Kartupeļu transcendence evolūcijā ārpus robežām”. Projekta vadītāja Ph. D. Ilze Dimante piedalījās gan sarunu festivālā Lampa, gan radio raidījumos stāstot visu par un ap kartupeli.

2024. gadā jauno zinātnieku rindas papildinājusi AREI pētniece Lāsma Aļeksējeva, kuras promocijas darba “Zaļais publiskais iepirkums kā bioloģiskās pārtikas sistēmas elements Latvijā” aizstāvēšana vainagojusies ar doktora grāda saņemšanu. Šī gada pavasarī AREI ieradās pētniece Chloé Cossin no AgroParisTech, kas ir viena no vadošajām Francijas lauksaimniecības nozares universitātēm, lai izstrādātu maģistra darbu “Agrarian diagnosis in the Vidzeme region of Latvia”.

Graudu tehnoloģijas un agroķīmijas laboratorija paplašinājusi akreditācijas sfēru ar augsnes fizikāli ķīmisko testēšanu, kas kļūst arvien aktuālāka.

Iepriekšējā gada nogalē parakstot memorandu par Latvijā pirmā bioreģiona Gaujas nacionālā parka teritorijā izveidi, AREI kļuva par vienu no 13 tā dibinātājiem. Institūta darbinieki vairāku gadu garumā aktīvi iesaistījās aktivitātēs, kas vainagojās ar šādu vēsturisku soli un veidos pirmo Latvijas “salu” Eiropas bioreģionu kartē.

AREI direktore, 18. jūnijā, AREI vārdā parakstīja arī sadarbības memorandu par jaunas biorafinēšanas ekosistēmas izveidi Latvijā, kas sniegs būtisku ieguldījumu bioekonomikas attīstībā. Sadarbības memorandu kopumā parakstīja 22 uzņēmumi un organizācijas. Memorands veicina labu pārvaldību un iniciatīvas, lai atbalsētu un stimulētu jaunu vērtības ķēžu izstrādi no bioloģiskiem materiāliem, kas iegūti no vietējām izejvielām, aicinot fokusēties uz gala produkta radīšanu Latvijā.

2024. gadā ar Zemkopības ministrijas atbalstu tika veikti būtiski ieguldījumi Institūta infrastruktūrā – papildināts laboratoriju aprīkojums ar iekārtu eļļas un tauku satura noteikšanai, bioreaktoru fermentēšanai, šķidruma hromatogrāfu u.c.; iegādāta inovatīva kamera dronam, moderns gāzu analizators, kas ļauj veikt augšnes analīzes lauka apstākļos; selekcionāru darba apstākļi un darba efektivitāte uzlabosies pēc platformas kalšu angāra renovācijas Dizstendē un selekcijas laboratorijas ēkas daļas remonta Priekuļos; no tehnikas iegādāti 2 kombaini un divi mazgabarīta traktori; veikta ārtelpas labiekārtošana urbānā dārza projekta paplašināšanai.

Turpinot godāt savu vēsturi 2024. gada 3. janvārī Stendes pētniecības centrā svinīgi notika grāmatas par Stendes miežu selekcionāri Genovefu Timuli atvēršana.

Vidzemes inovāciju nedēļas konferencē “Dažādībā rodas inovācija” 28. februārī AREI pētnieki saņēma Vidzemes Inovāciju specbalvu par plašu un ilglaicīgu sadarbību ar dažādiem uzņēmumiem jaunu produktu radīšanā, tādējādi sniedzot atbalstu uzņēmējdarbības attīstībā.

Lepojamies, ka kalendāra “Zinātne Latvijai 2024”, kurā, katru mēnesi var iepazīt kādu no zinātnes personībām, aprīļa personība ir mūsu zinātniskās padomes priekšsēdētājs un vadošais pētnieks Dr. geogr. Pēteris Lakovskis.

Kā ik gadus ierasts, gan Priekuļu, gan Stendes pētniecības centros norisinājās gan Lauku dienas, gan Zinātnieku nakts pasākumi, šogad piesaistot lielāku apmeklētāju skaitu nekā iepriekšējos gados. Institūts, popularizējot zinātniskos sasniegumus un konsultējot lauksaimniekus un interesentus, piedalījās tradicionālajā pavasara izstādē Rāmavā, Viļānu Lauku dienas pasākumā, izstādes Rīga Food 2024 Inovāciju stendā.

2024. gadā esam daudz paveikuši un iemācījušies, ka ir jāpiecējas par veiksmēm un neveiksmes ir jāuztver kā mācība, par kuru jāpateicas un jāiet tālāk ar vēl lielāku apņēmību.